

Olga Drofenik, Marko Radovan

Andragoški center RS

EVALVACIJA SREDNJEŠOLSKEGA FORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA BREZPOSELNIH

UVOD

Program izobraževanja brezposelnih oseb (v nadaljevanju Program 5000 ali Program) sprejema vsako leto Vlada RS kot enega ključnih programov aktivne politike zaposlovanja. Programa 5000 za prvi dve šolski leti, 1998/99 in 1999/2000, določata dva temeljna cilja: dvig izobrazbene ravni brezposelnih oseb in zmanjšanje strukturnega neskladja na trgu dela. Oba sta bila operacionalizirana s številom 5000 brezposelnih, ki bodo vključeni v Program. Kot prednostna ciljna skupina so bili določeni mlajši brezposelni, brezposelne osebe brez poklicne ali z neustrezno poklicno oziroma strokovno izobrazbo; ob tem je še opozorjeno, da je treba zaradi specifičnosti populacije brezposelnih oseb brez poklicne izobrazbe predhodno zagotoviti možnosti za uspešno poklicno izobraževanje; med možnosti so navedeni različni pripravljalni programi kot »funkcionalno opismenjevanje, metode in tehnike učenja«.

Brezposelni so se v obeh šolskih letih izvajanja Programa vključevali v različne izobraževalne programe, ki so bili določeni na podlagi ocene potreb po kadrih: v programe osnovnošolskega izobraževanja, splošne, poklicne in strokovne izobrazbe na sekundarni stopnji, za pridobitev višje in visoke izobrazbe ter v pripravljalne programe. Samo v prvem letu so bili brezposelnim na voljo tudi verificirani programi usposabljanja in izpopolnjevanja.

Brezposelni se lahko vključujejo v programe, ki se izvajajo pa načelih rednega izobraževanja mladine, in programe, ki se izvajajo po načelih izobraževanja odraslih. V okviru zadnjega sta možna dva glavna načina vključitve: v organiziranih oddelkih, v katerih so vsi brezposelni, in v skupine z drugimi odraslimi, ki so se vpisali na podlagi razpisanih mest za izobraževanje odraslih. Z vključitvijo v Program pridobijo brezposelne osebe status udeleženca v izobraževanju in zato niso več v evidenci brezposelnih¹; pravice iz tega naslova jim mirujejo.

UTEMELJITEV, AKTUALNOST IN CILJI EVALVACIJE

Program 5000 je prinesel v slovenski prostor pomembne novosti. Z njim si je Vlada RS postavila zahtevne cilje in zagotovila tudi zelo velika finančna sredstva. Zato je razumljiva odločitev načrtovalcev Programa 5000, da evalvira s programom določene cilje, ukrepe in učinke. Aktualnost evalvacije pa ima še širše ozadje: omogoča tudi vrednotenje Programa 5000 po njegovem prispevku k razvoju človeških virov. Za razliko od številnih drugih ukrepov aktivne politike zaposlovanja ima Program 5000 tudi dolgoročno naravnane izobraževalne cilje, kar pomeni premik na področju uravnavanja trga delovne sile od ukrepov, naravnanih na kratkoročne učinke (čim hitrejša zaposlitev), k ukrepom, katerih učinki so lahko pokažejo šele na daljši rok.

Evalvacijsko študijo je po naročilu Zavoda RS za zaposlovanje pripravil Andragoški center Slovenije. Evalvacija je načrtovana za obdobje treh let; v 1999/2000 letu so bili v evalvacijo vključeni brezposelni obeh šolskih let (1998/99 in 1999/2000), v drugem² in tretjem letu pa naj bi študija zajela smo vzorec na novo vpisanih; zadnje leto pa ponovno vse brezposelne v Programu, ki so bili vključeni v evalvacijo ACS.

Cilji evalvacije določajo presojo kakovosti: izbora ključnih subjektov Programa 5000; procesov izobraževanja brezposelnih – pri vrednotenju samega izobraževalnega procesa smo ocenjevali, ali priprava in izvajanje izobraževalnega procesa zagotavljata, da sploh more priti do ustreznih izobrazbenih učinkov, ne pa samih rezultatov izobraževanja pri posameznih udeležencih; učinkov Programa na posameznike – udeležence izobraževanja, na doseganje temeljnih ciljev Programa 5000 in na omrežje organizacij in programov.

Rezultat presoje je informacija zaposlitveni in šolski politiki, kaj naj na podlagi rezultatov spremeni, izboljša ali ukrene. Izsledki preučevanj teh procesov omogočajo

¹ Tisti, ki imajo možnost pridobiti si strokovno izobrazbo le z opravljanjem individualnih izpitov (kot občani), ostanejo v evidenci brezposelnih, vendar pridobijo prav tako pravico do plačila izpitov, modularnih oblik izobraževanja in povrnitve potnih stroškov, povezanih z izobraževanjem.

² Evalvacija za drugo leto ne poteka.

po prvem letu raziskovanja ocenjevanje, ali in pod kakšnimi pogoji je mogoče pričakovati uresničevanje ciljev Programa 5000 in ocenjevanje, ali so bili cilji programa 5000 doseženi tako z vidika Vlade kot z vidika posameznih subjektov in njihovih pričakovanj. Ciljna skupina evalvacije so bili brezposelni odrasli, ki so v okviru Programa 5000 obiskovali izobraževalne programe formalnega srednješolskega poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih in so imeli v času od 1. 9. do 31. 12. 1999 sklenjeno z Zavodom pogodbo o izobraževanju.

PREDSTAVITEV REZULTATOV EVALVACIJE

Evalvacija Programa 5000 je zajemala naslednje subjekte:

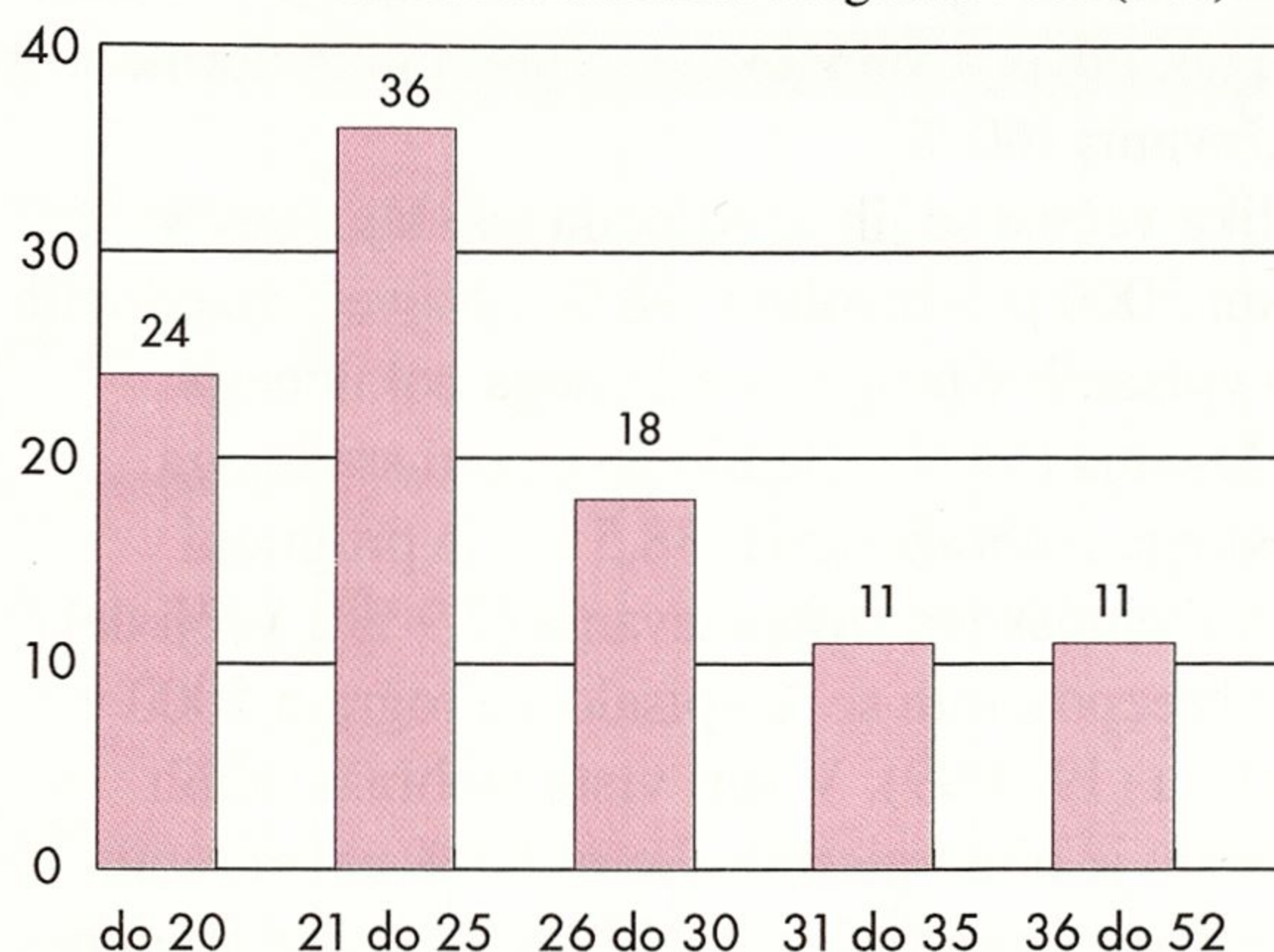
- udeležence »Programa 5000« (vzorec 1. in vzorec 2.),
- ravnatelje, vodje izobraževanja odraslih in učitelje v izvajalskih organizacijah,
- svetovalce zaposlitve in organizatorje izobraževanja v območnih službah in uradih Zavoda RS za zaposlovanje,
- predstavnike Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter Zavoda RS za zaposlovanje.

Od 4181 brezposelnih, ki so imeli sklenjene učne pogodbe, smo anketirali 1320 brezposelnih: z 990 brezposelnimi je bila opravljena telefonska anketa, s 330 pa skupinski intervju. Sodelavci ACS so intervjuvali 66 ravnateljev in vodij izobraževanja v srednjih šolah, 18 direktorjev ljudskih univerz in 9 ravnateljev zasebnih izobraževalnih organizacij, ki so sodelovale v Programu, ter 190 učiteljev, ki so poučevali brezposelne v Programu 5000³. Na območnih službah in uradih za delo so sodelavci ACS intervjuvali vse organizatorje izobraževanja (13) in izpeljali pisno anketo s 43 svetovalci; intervjuje so izpeljali tudi z 8 vodilnimi politikami in strokovnjaki v Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvu za delo ter Zavodu RS za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ).

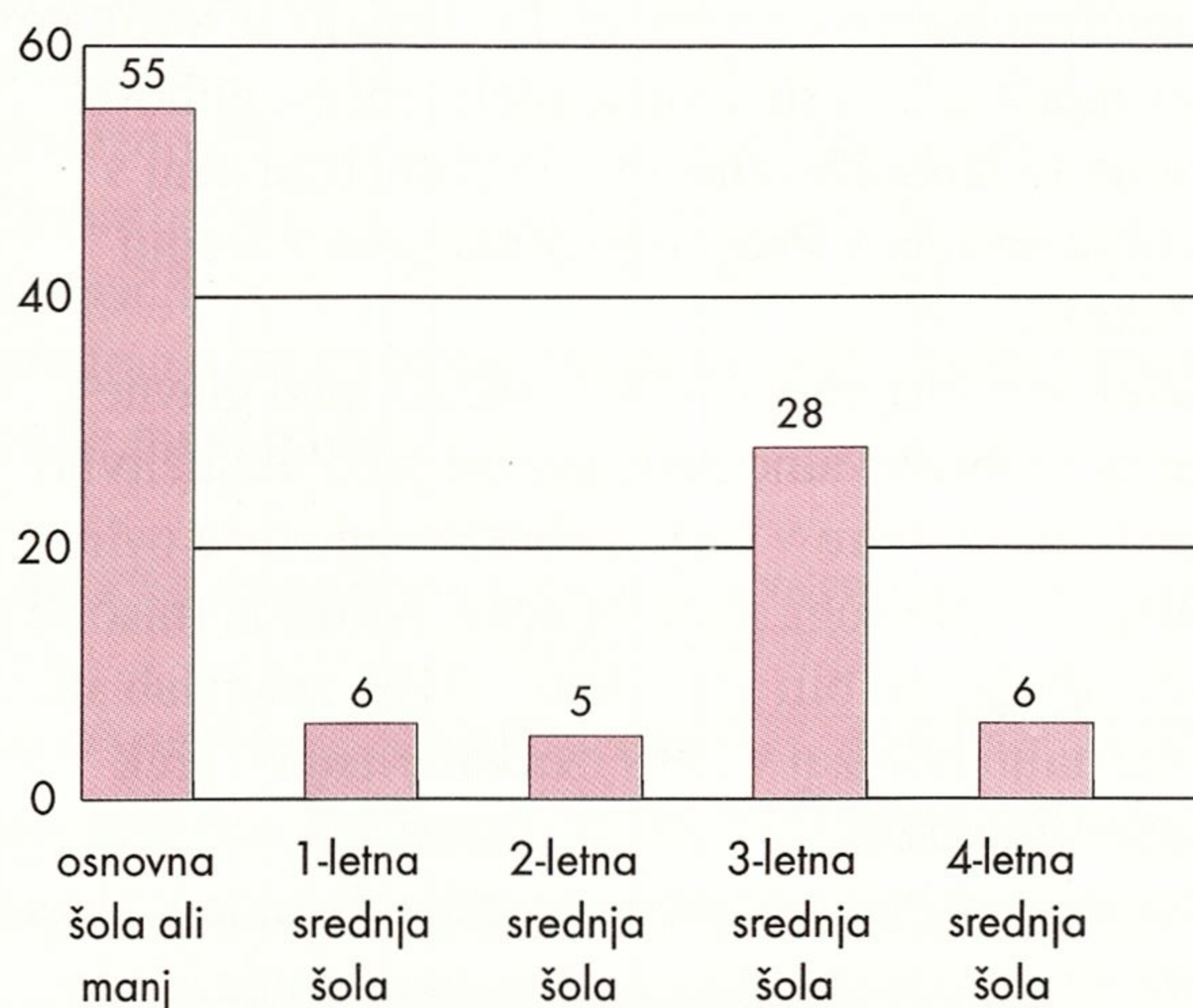
Ugotovitve o udeležencih

Med udeleženci Programa 5000 so prevladovali mladi do 25 let (60 %) in taki, ki so imeli končano OŠ ali manj (55 %).

Slika 1: Starost udeležencev Programa 5000 (v %)

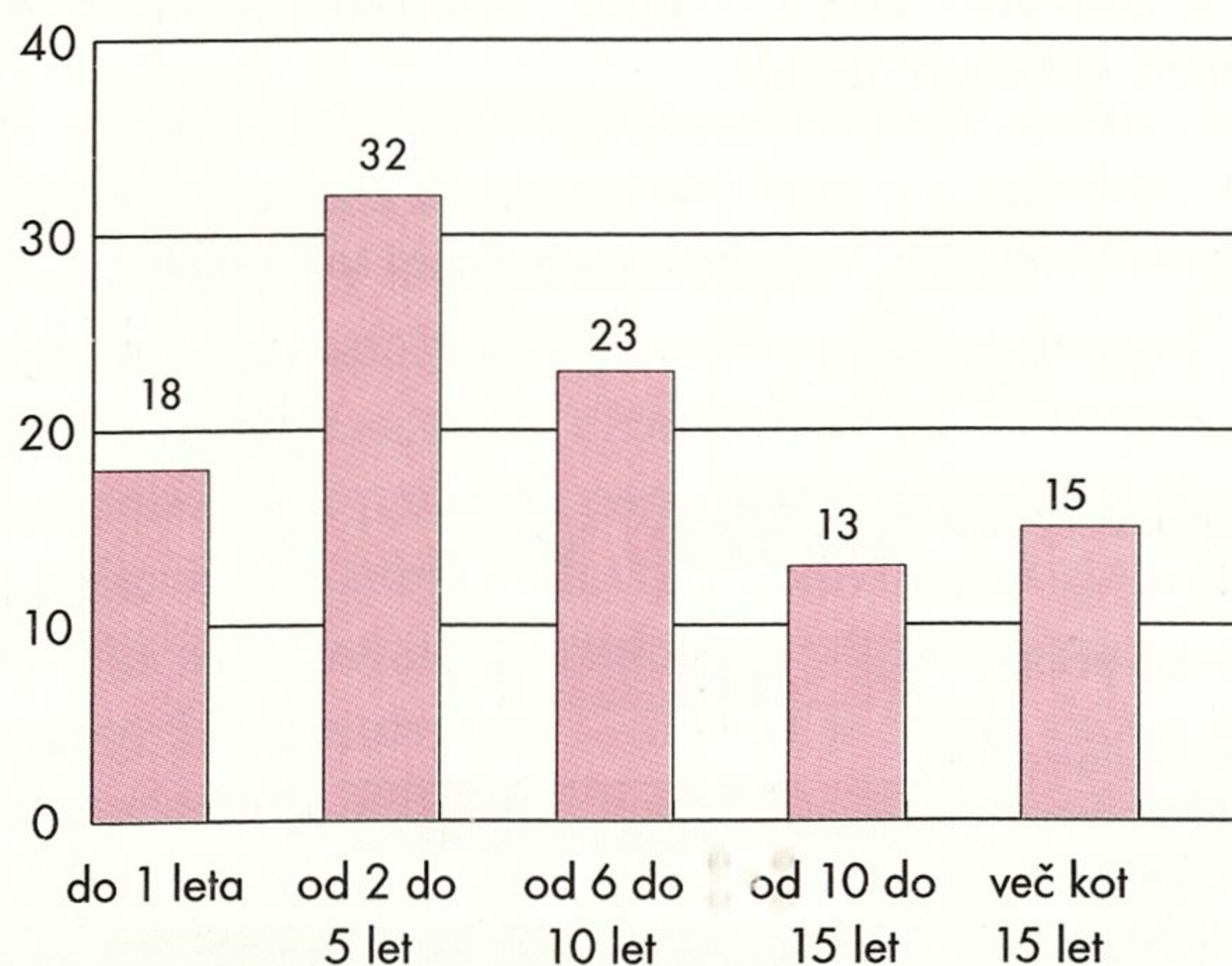
Slika 2: Stopnja izobrazbe (v %)

V veliki večini so samski (72 %); skoraj 70 % je bilo brezposelnih več kot eno leto. Brez delovnih izkušenj jih je bilo 42 %.

Slika 3 prikazuje čas, ki je minil od zaključka prejšnjega šolanja: samo pri 18 % udeležencev je minilo manj kot eno leto od tedaj, ko so se redno šolali.

Slika 3: Čas, ki je minil od zaključka prejšnjega šolanja (v %)

³ Vsi grafični prikazi so iz vira: Raziskovalno poročilo Evalvacija Programa 5000, ACS 2000.

Pred vključitvijo v program 5000 se jih je izobraževalo 31 %, od tega večinoma v programih neformalnega izobraževanja (60 %).

Velika večina se jih je odločila za vključitev v Program 5000 prostovoljno (98 %). Največ anketiranih je bilo vpisanih v program triletnega poklicnega izobraževanja (54 %), sledijo programi srednjega strokovnega izobraževanja (38,5 %) in programi poklicno tehniškega izobraževanja (7,9 %). Večji del (64 %) brezposelnih se je vpisalo v Program 5000 v prvem letu (1998/99). V štiri vrste izobraževalnih programov je bilo vpisanih skoraj 60 % anketiranih (ekonomsko-komercialni tehnik – vključno z diferencialnim programom – 26 %, trgovec 20 % in gostinska dela 12,2 %); ostali udeleženci v 19 drugih programov.

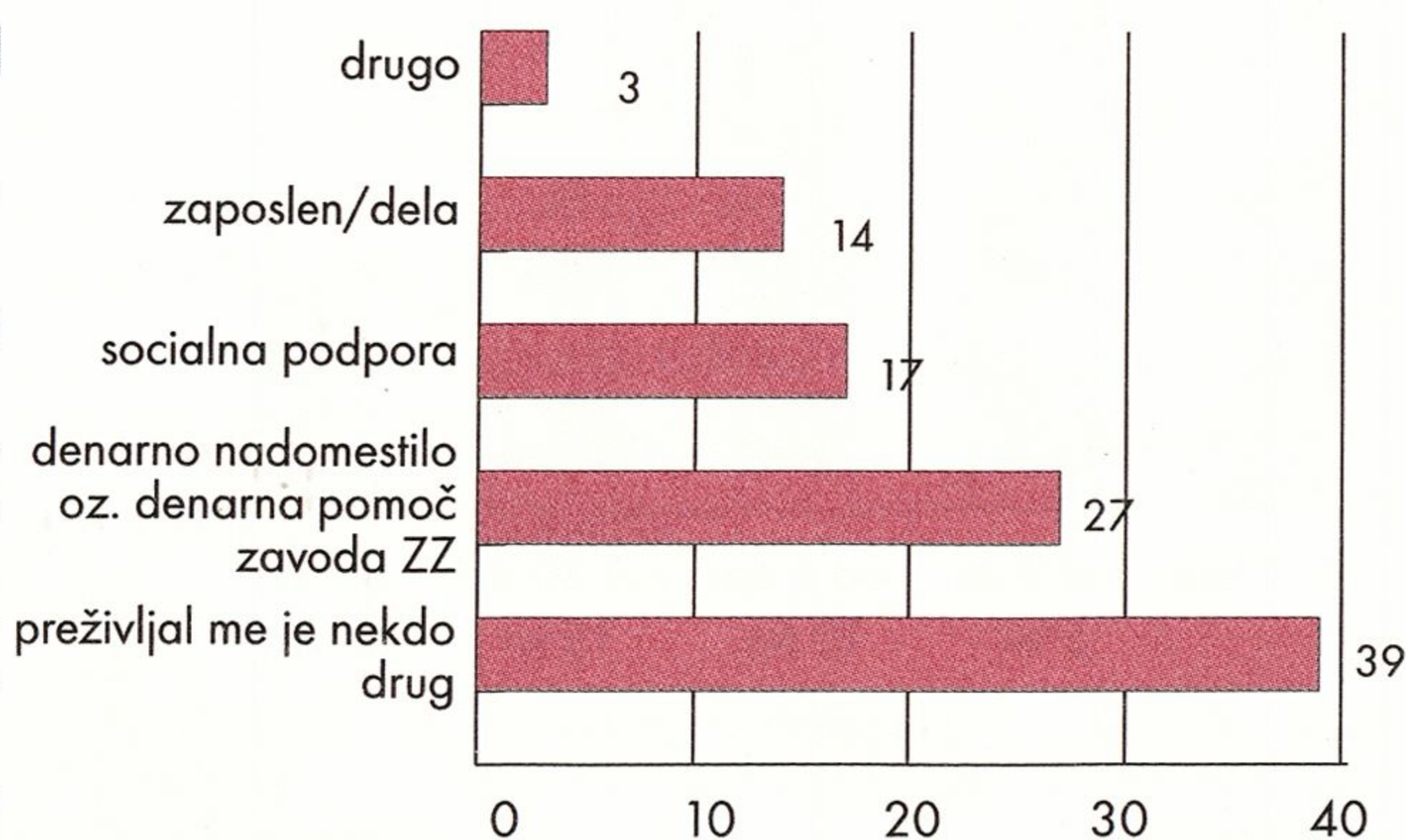
Najpomembnejše ugotovitve, ki izhajajo iz rezultatov raziskovanja značilnosti vzorca udeležencev, njihove motivacije za izobraževanje in njihovimi težavami v času izobraževanja v Programu 5000, smo v študiji strnili takole:

I Udeleženci Programa 5000 uvrščajo med glavne razloge za izobraževalno nedejavnost pred vključitvijo v Program in za ovire v času izobraževanja tiste ovire, ki izhajajo iz njihovega materialnega položaja (niso se izobraževali, ker so bili zaposleni – 34%, zelo slab ali slab materialni položaj v času izobraževanja – prek 40 % anketiranih).

Z Z vso resnostjo je treba upoštevati tudi razlog, ki ga navajajo na drugem mestu, to pa je prepričanje, da je izobraževanje nekoristno (16 % udeležencev). Teorija in praksa izobraževanja manj izobraženih brezposelnih opozarjata, da je takšno prepričanje pogosto in da ga je mogoče zmanjševati samo z dobro načrtovanimi in kakovostno izpeljanimi programi na področju izobraževanja, zaposlovanja, socialnega varstva, tehnološkega in lokalnega razvoja.

A Čeprav je bil Program zastavljen tako, da udeleženci v času šolanja ne bi delali, je delež takih, ki jim drugi viri niso zadoščali za preživljanje, relativno visok; 14 % jih je med šolanjem delalo.

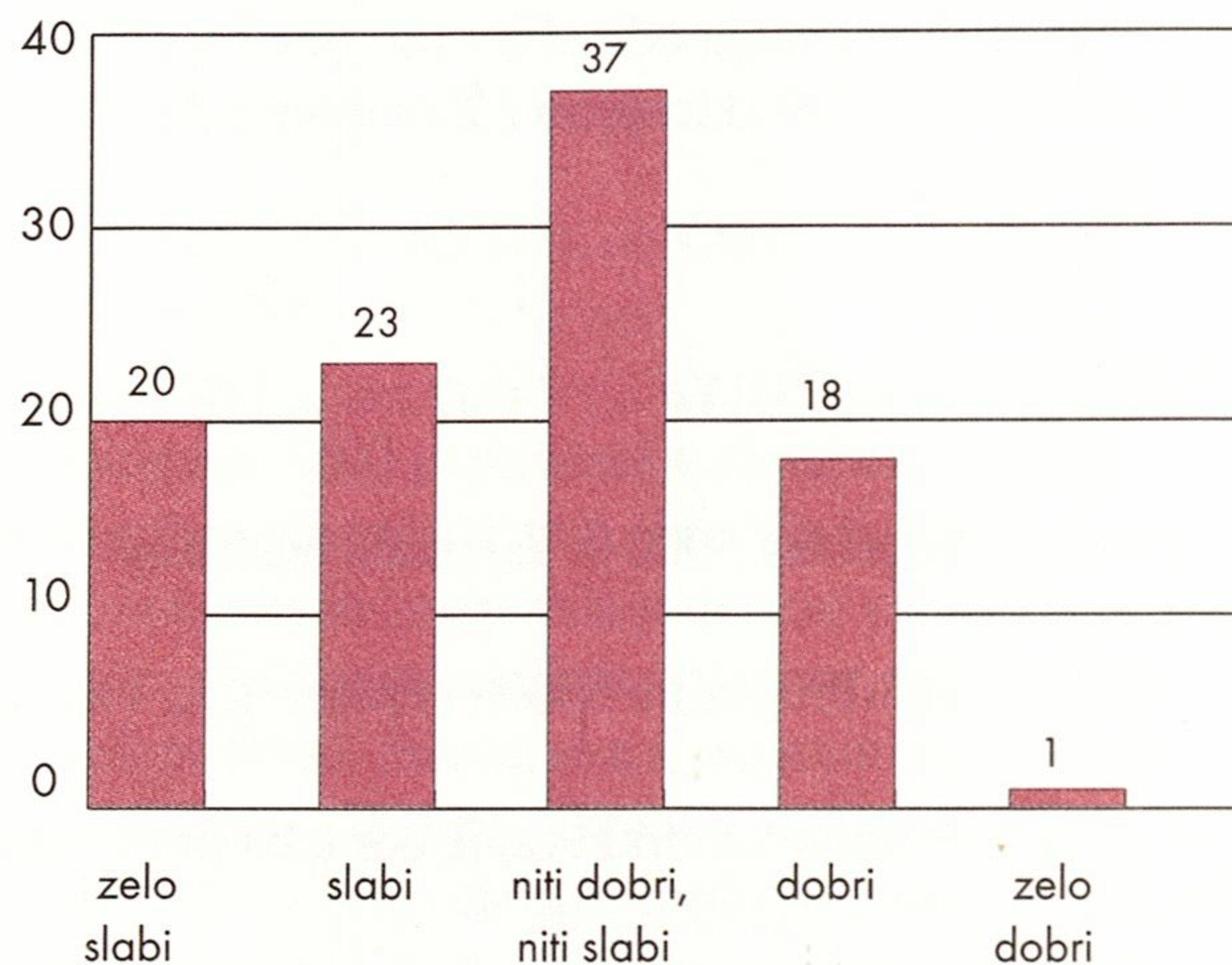
Slika 4: Način preživljanja brezposelnih med šolanjem (v %)

Skoraj 40 % se je preživljalo s pomočjo staršev, partnerjev ali otrok; ostali so bili odvisni od pomoči ZRSZ ali od socialne podpore.

Kako so udeleženci ocenjevali materialne možnosti v času šolanja, prikazuje slika 5.

Slika 5: Ocena brezposelnih o materialnih pogojih v času šolanja (v %)

Skoraj polovica jih je ocenila kot slabe ali zelo slabe. Čim starejši so udeleženci izobraževanja, slabše so ocenili svoj materialni položaj: več kot 60 % udeležencev med od 31 do 35 in od 36 do 52 let ga je ocenila kot slabega ali zelo slabega.

Preučevanje motiviranosti za izobraževanje je pokazalo, da stališča zaposlovalcev in izobraževalcev o nemotiviranosti te ciljne skupine niso povsem utemeljena. Udeleženci so z visoko povprečno oceno (4,5) ocenili motiva »večja možnost zaposlitve« ter »izboljšanje izobrazbene ravni«; pomembna sta tudi motiva »pridobitev višje izobrazbe« in »boljša usposobljenost za delo« (povprečna ocena 4,4). Strokovno osebje pa je te motive (»pridobitev novega znanja«, »zboljšanje izobrazbe« in »druženje«) ocenilo z nižjimi ocenami; tako so npr. učitelji ocenili motiv »zviševanje izobrazbene ravni« s povprečno oceno nekaj nad 2,5.

Zavedati se moramo tudi, da lahko visoka ocena motiva »večja možnost zaposlitve« kaže motiviranost brezposelnih za izobraževanje tudi tako, da brezposelni takoj, ko dobijo zaposlitev, prekinejo z izobraževanjem.

Kot pomemben kazalnik motiviranosti je tudi mnenje udeležencev, kaj bi radi storili po končanju izobraževanja – prek 80 % anketiranih (n = 48!) bi po končanem izobraževanju v Programu 5000 rado nadaljevalo izobraževanje. Na odločitev o nadaljnjem izobraževanju vpliva bistveno manj kot izpolnjena pričakovanja starost anketiranih: od mladih anketiranih, starih do 20 let, bi jih nadaljevalo izobraževanje

86 %, od anketiranih, starih od 36 do 52 let, pa 75 %.

Na veliko motiviranost brezposelnih za vključitev v Program 5000 kažejo tudi odgovori svetovalcev ZRSZ, ki so na vprašanje, kako je potekalo informiranje o možnostih vključitve v Program 5000, navedli, »da so se zanimali brezposelni sami« (68 % svetovalcev).

Predstavljene ugotovitve opozarjajo na to, da so bili v letu raziskovanja v Program 5000 vključeni brezposelni, ki so bili motivirani za izobraževanje. To postavlja pred načrtovalce programa kar nekaj opozoril:

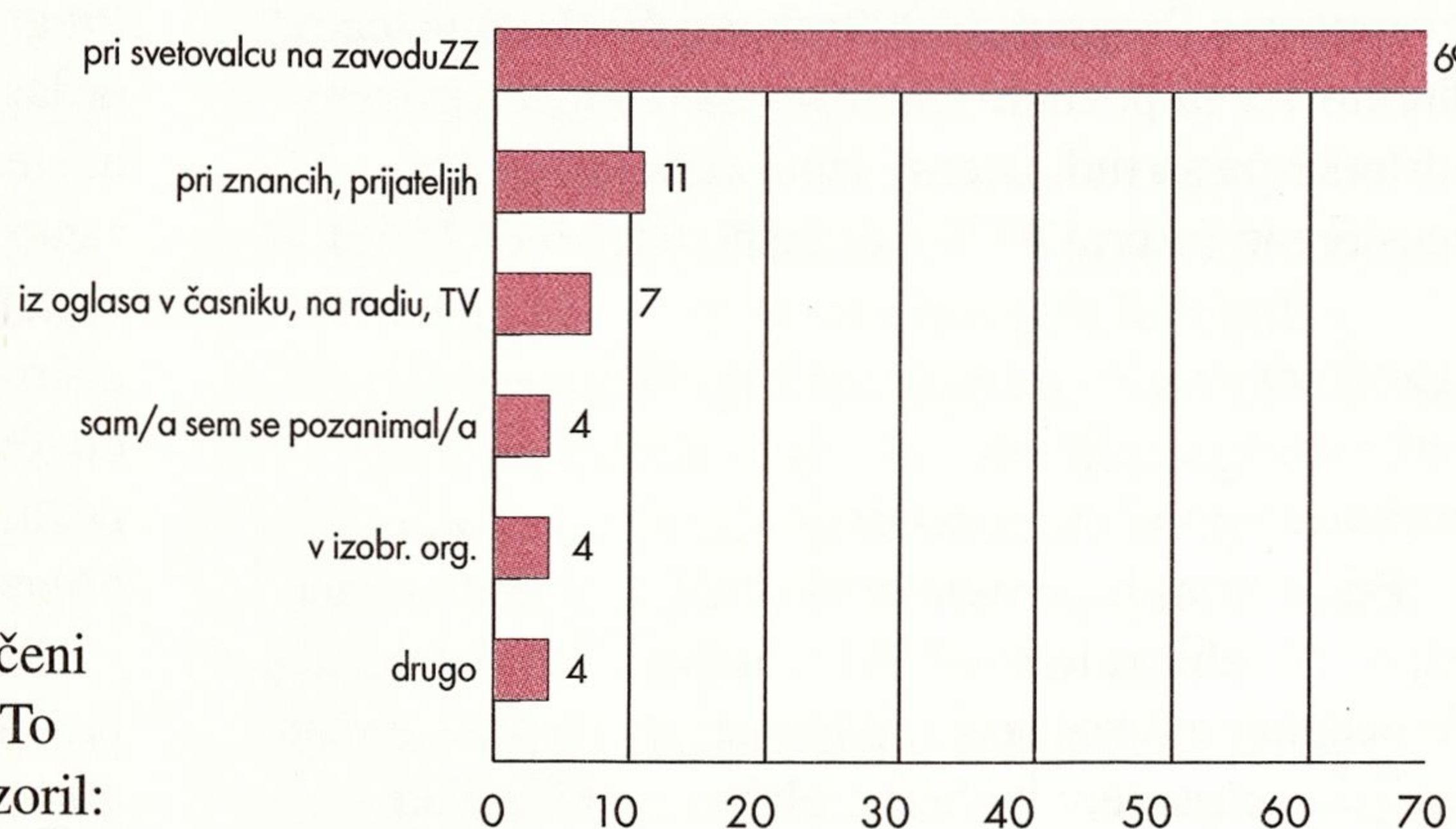
- Velika motiviranost udeležencev je ublažila pomanjkljivosti v procesih izbire udeležencev in izvajalcev Programa 5000, pri pripravi in izpeljavi izobraževanja; nerešeno ostaja vprašanje, kako je to vplivalo na večji uspeh udeležencev v Programu 5000. Z raziskavo na to vprašanje ni bilo mogoče odgovoriti, ker za to ni bilo na voljo ustreznega kazalnika – ta pa je, ali so brezposelni uspešno končali izobraževanje v roku, ki ga je določil ZRSZ. Samo predpostavljamo lahko, da ni bilo tako, saj je po prvem letu izvajanja Programa 5000 končalo samo 48 udeležencev. Izobraževalne organizacije so podaljševale roke za dokončanje izobraževanja.
- Načrtovalci in izvajalci Programa 5000 se morajo pripraviti na to, da bo treba v prihodnjih letih vključevati v Program 5000 tudi vedno več takih brezposelnih, ki bodo ocenjevali izobraževanje kot nekoristno pri urejanju lastnega socialno-ekonomskega položaja.

Ugotovitve o procesih izbire – brezposelnih, programov in izobraževalnih ustanov

Raziskovanje ustreznosti in kakovosti postopkov izbire brezposelnih v Program 5000 je zajemalo potek informiranja brezposelnih, ustreznost kriterijev za njihov izbor in način obravnave brezposelnega. Kakovost se kaže predvsem v izčrpnosti in pretoku informacij, v seznanjenosti in transparentnosti postopkov, uporabljenih kriterijih in zavzetem ter usklajenem delovanju vseh subjektov, ki pri tem sodelujejo.

Slika 6 pokaže, da so brezposelni dobili informacijo o možnostih izobraževanja v Programu najpogostejše pri svetovalcih na območnih službah. Čeprav je ZRSZ vložil velika sredstva v promocijo Programa 5000, je manj kot 10% anketiranih udeležencev navedlo, da so dobili informacijo prek oglasov ali zloženke ZRSZ.

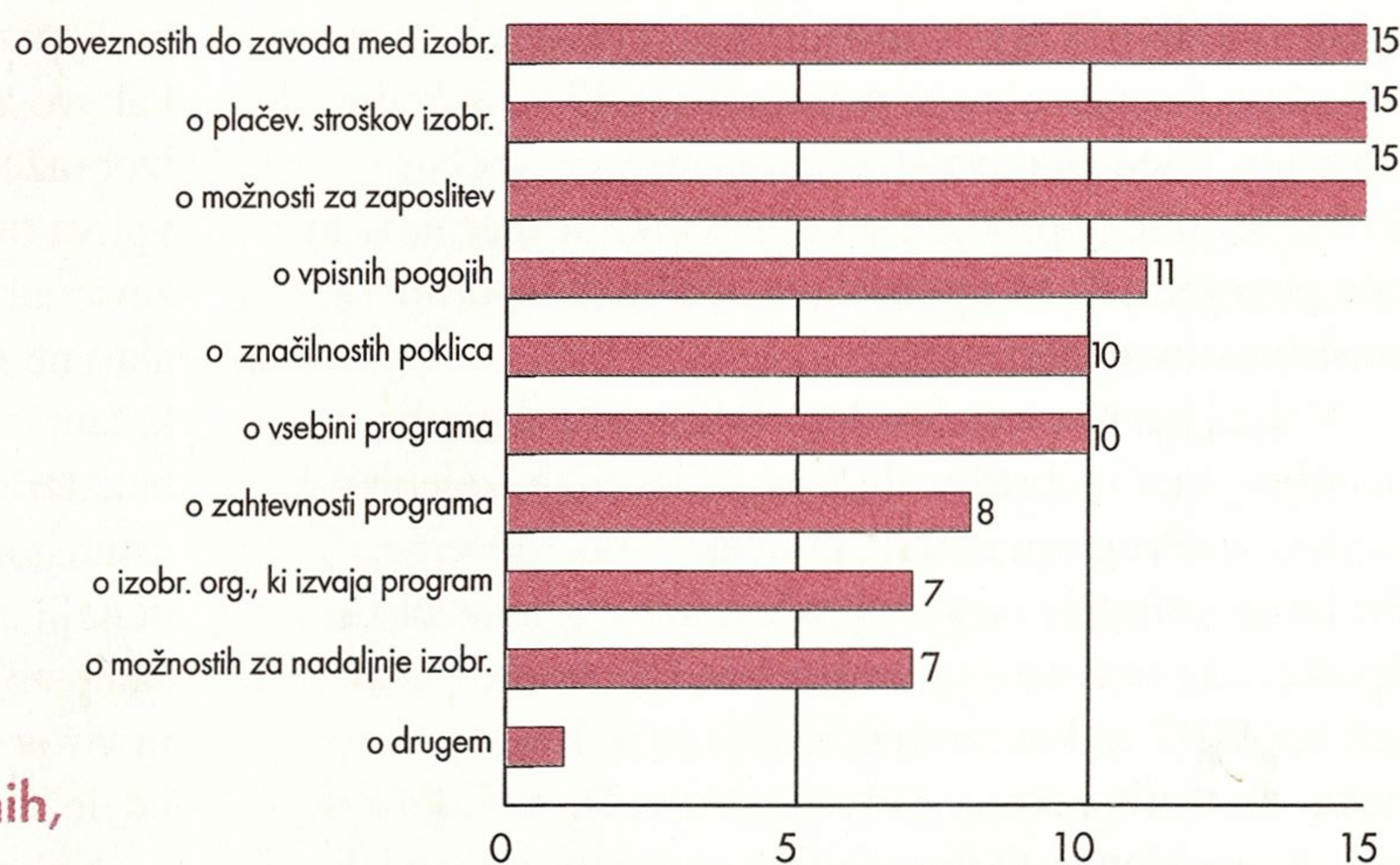
Slika 6: Informiranje o Programu 5000 (v %)

Bolj problematična pa je vsebina pogovorov z brezposelnimi pred vključitvijo v Program. Večina svetovalcev se je z brezposelnimi pogovarjala o obveznostih do Zavoda, plačevanju stroškov izobraževanja in možnostih za zaposlitev.

O značilnostih poklica že bistveno manj, o zahtevnosti programa ter o možnostih za nadaljnje izobraževanje pa še manj (slika 7).

Slika 7: Vsebina pogovorov med svetovalcem zaposlitve na Zavodu in brezposelnim (v %)

Drugi sklop ocenjevanja kakovosti procesov izbire vključuje merila za izbor in sodelujoče subjekte. Svetovalci so v ustreznem obsegu (prek 90 % svetovalcev) upoštevali pri izbiri brezposelnih za izobraževanje samo en element – poklicni interes posameznika; prenizek pa je delež svetovalcev, ki so upoštevali pri izbiri tudi vrste delovnih izkušenj (manj kot 40 % svetovalcev) in delovno dobo brezposelnih (samo 5 % svetovalcev) – čeprav je imelo skoraj 60 % brezposelnih že delovne izkušnje. Med kriteriji za vključitev brezposelnih v Program je največ svetovalcev v celoti upoštevalo opredeljene potrebe po izobraževanju, motivacijo ter interese brezposelnih (prek 80 % svetovalcev) in izobrazbo brezposelnih (60 %).

Še bolj kritični pa so rezultati evalvacije glede izbire izvajalcev v Programu 5000: skoraj 60 % ravnateljev/direktorjev ni poznalo kriterijev za izbor; v visokem odstotku pa so tudi ocenili izbiro izvajalcev kot neustrezno (skoraj 40 %) ali delno ustrezno (15 %).

Ugotovitve o organizacijskih pripravah in kakovost izpeljave izobraževanja v izobraževalni organizaciji

Pri pripravah je sodelovalo kar 84 % vseh ravnateljev, učitelji pa le iz 44 % izobraževalnih organizacij. To ocenjujemo kot pomanjkljivost, saj so prav organizacijske priprave v izobraževalnih organizacijah najboljša priložnost za spoznavanje značilnosti ciljne skupine udeležencev, določanje okvirov za prilagajanje izobraževalnega programa ter menjavanje potrebnih informacij med vsemi subjekti, ki sodelujejo pri organiziranju in izpeljavi izobraževalnega procesa.

Organizirani oddelki brezposelnih sodijo med posebne organizacijske značilnosti Programa 5000, pripomogli naj bi k hitrejšemu poteku izobraževanja, večjim prilagoditvam izpeljevanja izobraževalnega programa, k bolj sistematičnemu in učinkovitemu spremljanju napredka udeležencev. Večina brezposelnih je bila vključena v mešane oddelke odraslih in brezposelnih (67 %). V organiziranih oddelkih, kjer so bili samo brezposelni, je poučevalo le 39 % anketiranih učiteljev. Glede kakovosti organizacije in izpeljave izobraževalnega procesa sta obe obliki primerni, in to pod pogojem, da se uporabljajo oblike dela, primerne značilnostim udeležencev.

V raziskavi je sodelovalo približno 10 % vseh učiteljev, ki v izobraževalnih organizacijah, zajetih v evalvacijo Programa 5000, poučujejo brezposelne. Pri izbiri učiteljev so v izobraževalnih organizacijah upoštevali predvsem formalne kriterije strokovnosti; več kot 90 % anketiranih učiteljev je že imelo vsaj nekaj delovnih izkušenj (dve leti in več), večidel kot redno zaposleni učitelji mladine ter honorarni sodelavci za izobraževanje odraslih v svojih izobraževalnih organizacijah ali kot zunanji sodelavci organizacij – izvajalk Programa 5000. V Programu 5000 je skoraj 90 % učiteljev poučevalo honorarno, 9 % pa jih je dopolnjevalo svojo učno obveznost s poučevanjem v oddelkih za odrasle. Velik obseg honorarnega dela negativno vpliva na kakovost dela učiteljev: večina (skoraj 90 %) teh učiteljev se ni dodatno usposabljala za delo z brezposelnimi, kar tretjina se ni nikoli strokovno usposabljala za opravljanje svojih nalog pri izobraževanju odraslih; učitelji slabo poznajo temeljne cilje Programa 5000, skoraj 40 % jih nima informacij glede možnosti strokovnega izobraževanja, ki so del Programa 5000, skoraj polovica jih meni, da so za izobraževanje odraslih le delno usposobljeni.

Uvodni pogovor in izobraževalni načrt sta bila v Program 5000 vpeljana kot temeljna kazalnika kakovosti prilagajanja izobraževalnega procesa posameznemu udeležencu izobraževanja. Vendar so pogovor opravili samo v 55 % izvajalskih organizacij; v manj kot polovici organizacij pa so pripravili individualni izobraževalni načrt na ravni programa ali na ravni predmeta. Analiza odgovorov vodij izobraževanja in učiteljev je tudi pokazala, da bo potrebno zvišati raven kakovosti priprave in izpeljave obeh instrumentov.

Na ravni izobraževalnega programa in posameznega predmeta je bilo ugotovljenih kar nekaj negativnih posledic, ki jih je povzročilo zmanjševanje obsega ur organiziranega pouka. Po mnenju učiteljev prav manjši obseg ur zelo vpliva na odločanje o tem, katere vsebine bodo obdelali in katerih ne. Obseg ur organiziranega izobraževanja v primerjavi z izobraževanjem mladine bi lahko bil manjši predvsem zato, ker imajo odrasli največkrat že precej znanja in delovnih izkušenj. Ta kriterij pa ni bil dovolj upoštevan niti pri izbiri brezposelnega za program niti pri prilagajanju vsebin pri vodjih izobraževanja niti pri učiteljih. Posebno pozornost je treba nameniti tudi odgovorom učiteljev, ki so navajali, da posamezne vsebine izpuščajo, ker so za udeležence prezahtevne, saj tako izhodišče postavlja pod vprašaj doseganje enakovrednih standardov in sploh kakovosti znanja, ki si ga pridobijo brezposelni v izobraževanju. Manjši obseg ur po navedbah učiteljev vpliva tudi na večjo uporabo klasičnih metod izobraževanja, npr. predavanja (69 % učiteljev), saj za bolj aktivne metode dela nimajo dovolj časa. Do največjih krčenj ur prihaja pri strokovnoteoretičnih predmetih, nekatere vsebine morajo predelati udeleženci sami s samostojnim učenjem: vodje izobraževanja odraslih in učitelji so pri svojem delu opažali povečano potrebo po samostojnem učenju, po pripravi ustreznega gradiva in virov za samostojno učenje ter seznanjanju udeležencev z njimi.

Kakovost izpeljave izobraževanja brezposelnih sodi med ključne cilje evalvacije Programa 5000, zato nas je zanimalo, ali vključene izobraževalne organizacije same načrtno spremljajo svojo kakovost in kako to naredijo. V približno polovici izobraževalnih organizacij že spremljajo različne dejavnike, ki vplivajo na kakovost njihovega dela: predvsem spremljanje objektivnih izstopnih podatkov o uspešnosti, pa tudi podatkov o prehodnosti udeležencev izobraževanja; učitelji sproti spremljajo napredek udeležencev, zaznavajo težave in iščejo primerne rešitve. Šibka stran spremljanja kakovosti pa je v tem, da se pojem evalvacija še vedno zelo močno povezuje s postopki preverjanja in ocenjevanja znanja in premalo širi na vključevanje različnih vhodnih, procesnih in kontekstualnih dejavnikov, ki so v izobraževanju odraslih zelo pomembni; od kakovosti

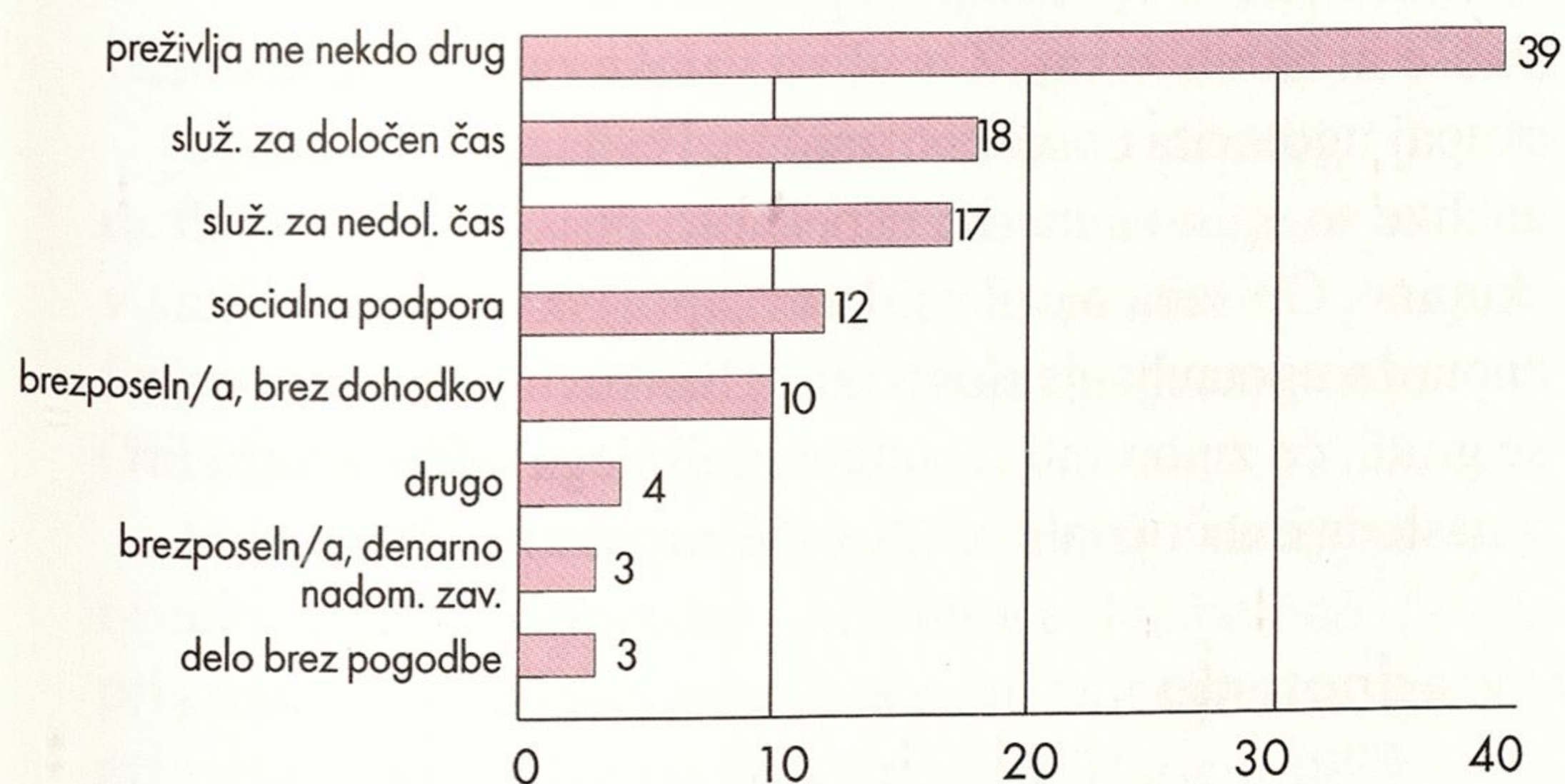
le-teh je namreč precej odvisna tudi kakovost dosežkov. Tudi ZRSZ je spodbujal predvsem spremljanje izobraževanja na nacionalni ravni – izobraževalne organizacije so morale v glavnem preverjati udeležbo (prisotnosti pri pouku), uspešnost in napredovanje, premalo pozornosti pa je bilo namenjeno spremljanju drugih dejavnikov, od katerih je zelo odvisna uspešnost.

Ugotovitve o širših družbenih učinkih Programa 5000 na zaposlenost in zviševanje izobrazbene ravni

Temeljni cilji Programa 5000 so po svoji naravi dolgoročni, zato je za ocenjevanje širših družbenih učinkov Programa še prezgodaj. So pa bili v evalvaciji opredeljeni kazalniki, ki omogočajo ocenjevanje, ali so aktivnosti resnično usmerjene k obema dolgoročnima ciljema in omogočajo tudi ocenjevanje sprememb oziroma vpliva Programa na ravni udeležencev; učinke temeljnih ciljev na državni ravni in deloma tudi na območjih območnih služb ZRSZ ter vpliva Programa na mrežo izobraževalnih organizacij.

Ker je v času izpeljave terenskega dela raziskave (maj 2000) izobraževanje v Programu končalo samo 48 udeležencev (nekaj manj kot 5 % vzorca 1), 37 udeležencev (4 %) pa ga je prekinilo, v nadaljnji predstavitvi izbranih rezultatov govorimo o tendencah v vzorcu, ki pa niso nujno statistično značilne. Odstotek tistih, ki so končali izobraževanje, je pravzaprav nizek, zlasti če upoštevamo merila za izbor udeležencev. Med bistvenimi kazalniki o doseganju ciljev Programa je način preživljanja brezposelnih po uspešno končanem programu.

Slika 8: Način preživljanja po končanem izobraževanju (v %)

Vsak drugi anketirani še išče službo, dobra tretjina jih ima službo za določen ali nedoločen čas, skoraj 40 % jih še vedno preživljajo drugi (starši, partnerji, otroci), dobra desetina jih dobiva socialno podporo centra za socialno delo.

Pozitivno pa ocenjujemo stališča udeležencev, o usklajenosti med izobraževanjem in pridobljenim delom po končanem programu: kar 75 % jih je izjavilo, da sta

obe kategoriji usklajeni; preseneča po neseznanjenost svetovalcev: samo 7 % je bilo seznanjenih, da so se udeleženci izobraževanja zaposlili.

Pri ocenjevanju učinkov Programa na zviševanje izobrazbene ravni je najpomembnejša ugotovitev, da bo treba ohranjati obseg vključitev brezposelnih tudi v obdobju do leta 2006 (od 5300 do 5800 letno). Da bi to lahko uresničili, bo treba več vlagati v že vpeljane podporne projekte (programi za podporo brezposelnim za ponovno vključevanje v izobraževanje, učna pomoč, finančne spodbude, usposabljanje izvajalcev, sodelovanje socialnih partnerjev) in razviti še nove podporne projekte (razvoj priložnosti v lokalnem okolju za ohranjanje znanja in usposobljenosti).

Poleg samega obsega pa je zelo pomembno tudi zagotavljanje ustrezne strukture vključitev brezposelnih v izobraževalne programe po celotni vertikali. Dosedanji trendi vključitev kažejo na nesprejemljivo tendenco vključevanja v krajše izobraževalne programe; zagotoviti pa je treba povečanje izobraženosti do ravni štiriletne srednješolske izobrazbe in nadaljnje izobraževanje za pridobitev višje- in visokošolske izobrazbe.

Rezultati preučevanja učinkov na mrežo izvajalcev so pokazali na neustrezno razmestitev programov, ki je v prvem letu povečala razlike v dostopnosti do izobraževanja med območnimi službami ZRSZ, in to po obeh vidikih – krajevnem in izobrazbenem: v območni službi Murska Sobota (delež brezposelnih skoraj 25 %), je bilo v Program 5000 vključenih nekaj več kot 3 % brezposelnih; v mariborski območni službi (25 % brezposelnih) je bilo vključenih 8 % brezposelnih; v ljubljanski službi (12 % brezposelnih) se jih je vključilo v Program 8 %. Povečevanje neenakosti z vidika izobrazbene ravni so pojavlja v istih območnih službah. Program 5000 je zato potrebno načrtovati tako, da bo pospešeno razvijal kakovostno izobraževalno ponudbo in stimuliral brezposelne za bolj množično izobraževanje po celotni vertikali in zmanjševal velike razlike v krajevni dostopnosti med posameznimi območnimi službami.

Širši družbeni učinki so bili ocenjeni tudi z vidika prispevka Programa 5000 k uresničevanju strategije vseživljenjskosti učenja. Program 5000 izpolnjuje njeno temeljno načelo – zviševanje temeljne izobraženosti in usposobljenosti odraslih na raven (končana rednješolska izobrazba ali njen ekvivalent), ki je nujni (ne pa zadostni) pogoj za udeležbo posameznika v ekonomskih in družbenih procesih in za njegov osebni razvoj.

LITERATURA

Evalvacija srednješolskega formalnega izobraževanja brezposelnih – Program 5000 : fazno poročilo / vodja projekta Olga Drofenik; raziskovalni sodelavci: Olga Drofenik et al./ Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2001.